

A STUDY OF FINE ARTS: THE METAL EMBOSSING TECHNIQUE AND ITS PERFORMANCE IN PRESENTING CONTEMPORARY ART

ออมสิรี ปานดำรงค์¹ กฤตยชญ์ คำมิ่ง² และภัทรภรณ์ จุงพันธ์³
Omsiree Pandamrong¹ Kridtayot Khamming² and Pattharaporn Joongpun³

¹ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Pathum Thani Province E-mail : Omsiree@vru.ac.th

² หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Pathum Thani Province E-mail : Kridtayot@vru.ac.th

³ นักวิจัยอิสระ
Independent Researcher E-mail : Pattharaporn.jo@gmail.com

Received : February 13, 2024

Revised : May 9, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมเทคนิคการดุนโลหะ และศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัยดังนี้ 1) ตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญ เรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ 2) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างร่องรอยของการวาดเส้นบนวัสดุโลหะเพื่อการถ่ายทอดความคิดจินตนาการ ออกมา 3) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงานดุนโลหะ ในฐานะศิลปะร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนี้ทำให้เห็นว่าเทคนิคที่ปฏิบัติกันมา เป็นประเพณีในศิลปะไทยนั้นสามารถนำมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยได้โดยอาศัย 1. เทคนิคการสร้าง รูปที่มีลักษณะแบบภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดุนขึ้นทำให้ลายเส้นมีเสน่ห์กว่าปกติ แสดงออก ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวธรรมชาติและสวยงามได้ดี 2. การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มิลลิเมตร นั้น เมื่อกดจุด และลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัด กลายเป็นลักษณะเด่น ของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้นี้ยังมีการพัฒนาจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย 3. การทำงานบนโลหะอัน เป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียร พยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกโสตหนึ่ง

คำสำคัญ

ดุนโลหะ ศิลปะร่วมสมัย การสร้างร่องรอย การวาดเส้นบนวัสดุโลหะ

ABSTRACT

This research article aimed to study and analyze artistic work, specifically focusing on the metal embossing technique and its performance in presenting contemporary art. The objectives were outlined as follows: 1) raising questions and providing interpretations of contemporary artworks with a focus on metal materials, including shapes of stainless steel, copper, and brass through methods of studying and analyzing the creation process; 2) analyzing the process of drawing and creating traces on metal materials to convey ideas and imagination; and 3) analyzing the process of creating positive and negative space in artworks to explore the potential of metal embossing in contemporary art. The study's results indicated that the technique traditionally employed in Thai art could also be applied to creating contemporary pieces. Specifically, the research highlighted: 1) the utilization of line art drawing techniques, employing debossing and embossing methods to enhance the charm and expressiveness of the lines, thereby effectively conveying natural beauty; 2) the use of 0.3-millimeter aluminum sheets in the creation process, where debossing traces or lines created a sense of curvature in the surrounding space, resulting in distinct negative space with variations in negative space development across different pieces ranging from 1 to 5, thus becoming a distinctive feature of the artwork; and 3) the demonstration that working with metal materials, often perceived as requiring substantial energy, could be effectively executed by a female artist through dedication and effort. This enhanced the audience's appreciation of the meticulous beauty of the artwork, elevating their perception to a higher level.

Keywords

Metal embossing technique, Contemporary art, Creating traces, Drawing on metal materials

ความสำคัญของปัญหา

จุดเริ่มต้นของผู้วิจัยอยู่ที่ความสนใจในกระบวนการทางช่างของไทยประเภทหนึ่งคือการดุนโลหะ ซึ่งเทคนิคทางการช่างประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นงานที่ช่างไทยปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ดังปรากฏในงานศิลปกรรมหลายประเภท ทั้งในพุทธศาสนา เครื่องใช้ของชนชั้นสูงตลอดจนเครื่องใช้ของชาวบ้านสามัญ กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในเทคนิคที่แพร่หลายที่สุดของศิลปะไทย แต่กลับไม่ได้รับการนำมาศึกษาต่อเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยมากเท่าใดนัก กระบวนการวิจัยจึงเริ่มด้วยการศึกษาถึงงานช่างสาขานี้ จากนั้นจึงแสวงหาวัสดุ เครื่องมือ และนำแรงบันดาลใจที่มีต่อธรรมชาติมาเป็นจุดเริ่มต้น นอกจากจะเป็นธรรมชาติในสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นธรรมชาติที่ปรากฏในศิลปะไทยประเพณีที่ผู้วิจัยสกัดเอารูปแบบและแนวความคิดในอุดมคติออกมา จากนั้นจึงนำมาสร้างสรรค์ตามแนวทางของตนเอง ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยในแต่ละชาตินั้นส่วนหนึ่งสามารถนำมาจากพื้นฐานของศิลปะประจำชาติของตนเองได้ ซึ่งจุดเด่นคือการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของแต่ละชาติที่โดดเด่นออกมาจากงานสร้างสรรค์โดยรวม

การศึกษาจากงานช่างไทยโบราณ และการสำรวจงานโลหะประเภทแผ่นทอง แผ่นเงินโบราณในกรุงเทพมหานครหรืออยุธยา รวมถึงการผลักดันขอบเขตทางศิลปะชั้นสูงให้สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการคิดผ่านจินตภาพส่วนตนอย่างร่วมสมัย ในบริบทแวดล้อมปัจจุบันและมิติของภาพ ซึ่งมีที่มาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมอันหลากหลายรอบตัว ยังคงสะท้อนความเป็นศูนย์รวมจิตใจ การนำเสนอมิติที่ซับซ้อนของเทคนิคคุณโลหะในระนาบสองมิติที่บอกเล่าจินตภาพในมุมมองร่วมสมัย

วัสดุหลักที่นำมาใช้คือ “แผ่นโลหะ” ซึ่งในกรณีนี้ได้เลือกใช้แผ่นอลูมิเนียมที่มีลักษณะแข็งแรงคงทนนำมา วาด กัด จาร ขูด ขีด ให้เกิดรูป และให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความงามที่เกิดจากการวาดเส้นบนแผ่น โลหะ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกของสุนทรียภาพทางศิลปะในมุมมองร่วมสมัย ทั้งนี้ กระบวนการสร้างสรรค์มีลักษณะของการวาดลายเส้นเป็นหลัก ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สุดของการแสดงออกทางศิลปะ ของมนุษยชาติ จากประวัติศาสตร์ศิลปะยุคแรกๆ ที่พบการวาดลายเส้นตามผนังถ้ำด้วยวัสดุเรียบง่าย แสดงหลักฐานที่เก่าแก่จนถึงสมัยปัจจุบันที่ก็มีศิลปินอาศัยสื่อที่เรียบง่ายนี้แสดงออกซึ่งความคิดของตนเอง และจะเห็นได้ว่าการ วาดลายเส้นเป็นสื่อสำคัญที่สามารถแสดงออกอย่างกว้างขวาง ทั้งเนื้อหาที่เรียบง่ายและซับซ้อน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของ สเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างร่องรอยของการวาดเส้นบนวัสดุโลหะเพื่อการถ่ายทอดความคิด จินตนาการออกมา
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงานบุคลิก โลหะในฐานะศิลปะร่วมสมัย

บทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้ ข้อมูลทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 เอกสารข้อมูลที่ได้จากการสลักคุณโลหะ

จิตรกรรมฝาผนัง ลวดลายปูนปั้น ตามศาสนสถาน หรือโบราณสถาน และศิลปวัตถุ เช่น ผนังอุโบสถ วิหาร กรู กุหา เจดีย์ และสมุดภาพ นับเป็นร่องรอยของอดีตเป็นหลักฐานสำคัญในการบันทึกเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ และเป็นสิ่งที่บรรพชนสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความศรัทธา เพื่อเป็นพุทธบูชาแสดงถึงอารยธรรมของคน ไทยในชาติ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรื่องราวทางพุทธศาสนาในหลักธรรมคำสอนของพุทธประวัติ ทศชาติ ชาดก ไตร ภูมิ ตามคติแบบประเพณีนิยมในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้กาลเวลาเปลี่ยนแปลงแต่การพัฒนา ลักษณะแนวคิดรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะรูปแบบใดก็ตาม ในงานศิลปะไทยยังคงสะท้อนเนื้อหาสาระความศรัทธา และความเชื่อภายใต้แนวคิดของการทำงานที่ใช้รากฐานดั้งเดิมของไทย โดยมีรูปแบบการแสดงออกที่พัฒนา สืบเนื่องผสมผสานกับรูปแบบร่วมสมัย

งานบุคลิกโลหะ ถือเป็นงานช่างประณีตศิลป์อีกอย่างหนึ่งของไทย มีลักษณะเป็นการตกแต่งผิวภายนอก ของศิลปวัตถุ และสถาปัตยกรรมให้เกิดความงาม มีคุณค่า และคงทนถาวร ในสมัยโบราณ ช่างบุได้ถูกจัดให้เป็นช่าง หลวง อยู่ในจำพวกช่างสิบหมู่ คือ ช่างบุ เป็นช่างฝีมือที่มีความสามารถทำการช่างในการรีด หรือตีแผ่นโลหะต่างๆ โดยใช้โลหะที่เป็นวัตถุดิบจากทองคำ เงิน นาก ทองแดง ทองเหลือง ดีบุก ตกแต่งผิวภายนอกให้สวยงามทำให้มี คุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

บุ หมายถึง การตี การแผ่ การกดทับโดยการเอาโลหะลักษณะบางทำการหุ้มของบางสิ่งเข้าไว้ หรือการตี ให้เข้ารูป ดังนั้น การบุในเชิงช่างบุ จึงหมายถึง การนำเอาโลหะชนิดใดชนิดหนึ่งมาตีแผ่ออกเป็นแผ่นบางๆ ตาม ขนาดที่ต้องการนำเข้าไปปิดทับบนหุ่นเพื่อประดับผิวภายนอกให้เกิดรูปทรง ซึ่งมักทำขึ้นด้วย ปูน ไม้ โลหะ ให้เกิด ความงาม มีคุณค่า และคงทนถาวร นอกจากบุโลหะแล้วยังต้องสร้างความสวยงามของพื้นผิวเนื้อโลหะให้เกิดลาย เป็นรูปพรรณขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับงาน เรียกว่า “การฉลุ” การบุและการฉลุเป็นศักยภาพของการทำงานบน แผ่นโลหะที่ไม่พบในวัสดุอื่น

ช่างบุ มีความหมายทางช่างว่าเป็นผู้ทำการบุคนโลหะให้เกิดความสวยงามตามแบบศิลปกรรมไทย จึงเป็นกรรมวิธีพิเศษที่ต้องอาศัยความชำนาญ สิ่งสำคัญของงานบุเกี่ยวข้องกับวัสดุที่เหมาะสมสำหรับนำมาปฏิบัติงาน เช่น ทองเหลือง ทองแดง สำริด เงิน ฯลฯ

เครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับงานบุ ได้แก่ ค้อนเหล็ก ค้อนไม้ ค้อนเขาควาย ทั้งเหล็ก กระล่อน (คล้ายทั้งแต่หน้าเล็กและมน) เต็งไม้ (ทำด้วยไม้ท่อนหนา) กรรไกร ชันเคียว สิวสลักหน้าต่างๆ (ทำด้วยโลหะ) ชันแก้ว (กรมศิลปากรช่างสิบหมู่, 2549: 57-61)

งานบุคนโลหะของไทยนั้นมีหลักฐานทางศิลปวิทยืนยันว่ามีมานานแล้ว โดยมากมักบุบนหุ่นที่เป็นสิ่งก่อสร้างประเภทก่ออิฐถือปูน สร้างปูชนียสถานต่างๆ เช่น พระปรางค์ พระเจดีย์ทรงปราสาท พระสถูปเจดีย์ พระมหาเจดีย์ เป็นต้น อีกทั้งยังปรากฏการบุคนโลหะพระพิมพ์เงินบุทองในศิลปะหริภุญชัย และศิลปวัตถุอื่นๆ ในสมัยลพบุรีอีกด้วย อีกทั้งยังมีการตีโลหะแผ่นเป็นแผ่นแล้วนำมาหุ้มพระพุทธรูปหล่อโลหะสัมฤทธิ์ หรือไม้แกะสลัก เรียกว่า หุ้มแผ่น



ภาพที่ 1 งานบุคนโลหะพระพุทธรูปนทองคำปางประธานอภัย ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ 20
ได้จากวัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : (กรมศิลปากร, 2549 :116)



ภาพที่ 2 ชิ้นส่วนแผ่นทองคำเปลว เทคนิคสลักคูน ศิลปะสมัยอยุธยา
พบในกรุพระปรางค์วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : (ศรีณยู นกแก้ว, 2567)

กล่าวโดยสรุปผู้วิจัยศึกษาและเก็บบันทึกรวบรวมภาพข้อมูลโครงสร้างต่างๆ สัญลักษณ์ และลวดลายใน โบราณสถาน โบราณวัตถุ สมุดภาพ หนังสือไตรภูมิ สารานุกรมไทย และศึกษาค้นคว้าบทความ มุมมองแนวคิด รวมถึงแนวคิด นัยยะ และที่มาจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมที่สะท้อนคุณค่าทั้งที่ตาม จากความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และสังคมร่วมสมัย เมื่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงผลงาน ศิลปกรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิดรูปแบบและสุนทรีย์ภาพจนเกิดการพัฒนาแต่คุณค่าทางความงามยังคง สืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม

1.2 เอกสารจากงานหัตถกรรมเครื่องเงินในประเทศไทย

ในส่วนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่ใช้ในการดูนนั้นพบตัวอย่างจากงานหัตถกรรมเครื่องเงินทั่วทั้ง ภูมิภาคในประเทศไทย ลวดลายส่วนใหญ่มีที่มาจากธรรมชาติ เช่น ลวดลายดอกไม้ ลายเครือเถาไม้ ลายสัตว์ใน วรรณคดีต่างๆ ในอุดมคติของไทย ซึ่งจะปรากฏในงานหลากหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นจำพวกภาชนะเครื่องใช้ใน บ้าน เช่น ชันเงิน พานรอง จานชาม เขียนหมาก ช้อน ตลับเงิน และเครื่องประดับเงิน เช่น เข็มขัด กำไลข้อมือ สร้อยคอ แหวน ต่างหู ปิ่นปักผม ทับทรวง รวมไปถึงงานประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ สืบสานจากบรรพบุรุษ ซึ่งในปัจจุบันยังคงรูปแบบเดิม

ผู้สร้างสรรค์เก็บบันทึก รวบรวมภาพข้อมูลอัตลักษณ์ของเครื่องเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนารูปแบบผลงานสร้างสรรค์สู่การพัฒนาแบบศิลปะไทยร่วมสมัยจากคุณค่าทางความงามยังคง สืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม



ภาพที่ 3 งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม
ที่มา : (ลดาวัลย์ ตาไชยยศ, 2565)



ภาพที่ 4 งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม
ที่มา : (สารคดี, 2563)

จะเห็นได้ว่างานช่างการกด จาร และคุณโลหะซึ่งในภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเรียกว่าเรอปูสเซ่ (embossing, repoussé) นั้น เป็นเทคนิคทางศิลปะหัตถกรรมที่ใช้กันตั้งแต่งานช่างศิลปะชั้นสูงจนกระทั่งชาวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นหนึ่งในเทคนิคทางการช่างของไทยที่ทรงคุณค่า แต่ไม่สามารถสืบเนื่องมาจนงานศิลปะร่วมสมัยได้ ซึ่งอาจจะเนื่องเพราะการทำงานต้องอาศัยความอดสาหัสฝ่าฟันความยากลำบากด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะ ศิลปกรรมเทคนิคการกดจารและคุณโลหะ ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ร่วมกับผลงานศิลปะไทยประเพณีและศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมแนวคิดและทฤษฎี แรงบันดาลใจ หรือประเด็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามกระบวนการสร้างสรรค์และสุนทรียภาพในงานศิลปะร่วมสมัยดังนี้

1) การตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง

1.1 "Complete Set of 24 Silver Plates" ปี ค.ศ. 1955-1956 โดย Pablo Picasso

ปาโบล ปิกัสโซ (ค.ศ. 1881 ถึง 1973) ศิลปินที่มีการสร้างสรรค์มากที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เห็นได้จากการสร้างงานศิลปะในสื่อแทบทุกประเภท ตั้งแต่จิตรกรรม ประติมากรรม เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ ปิกัสโซเป็นศิลปินที่มีวินัยกับตัวเองมากที่สุดท่านหนึ่ง ประวัตินี้กล่าวว่าปิกัสโซจะวาดลายเส้นทุกเช้า งานอีกกลุ่มหนึ่งของปิกัสโซที่ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนักคือชุดงานเงินเทคนิคคุณนูนด้านหลังเพื่อให้เกิดผลของการมองจากด้านหน้าที่เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า เรอปูสเซ่ งานชุดนี้ศิลปินเป็นคนออกแบบลวดลายด้วยการวาดเส้นแล้วให้ช่างทำงาน ร่วมกับตนเองหนึ่งชุดจำนวน 24 ใบ จัดทำขึ้นระหว่างปี 1956 ถึง 1967 รวมทั้งสิ้น 20 ชุด งานแต่ละใบมีลายเส้นของศิลปินประทับ มีหมายเลข และประทับตราของช่างเงิน

ตัวอย่างของงานใบหนึ่งในชุดนี้เป็นภาพวัว วัวเป็นภาพที่ปิกัสโซใช้เสมอทั้งในแง่ที่ค่อนข้างเหมือนจริงที่เป็นความทรงจำจากวัฒนธรรมสเปนบ้านเกิดและวัวที่มีลักษณะกึ่งนามธรรมเช่นในจิตรกรรมบางชิ้น ในงานใบนี้ปิกัสโซใช้ลายเส้นแบบง่าย ลายเส้นภายในกับเส้นรอบรูปขนาดเท่ากัน ตัดทอนรูปทรงจนเหลือแค่โครงที่ดูแข็งแรงของหัววัวต่อลงมายังหนอกคอหนาเต็มเส้นผ่านศูนย์กลางของงาน ไม่มีการเว้นขอบและกดให้มีความลึก รวบรวมว่าศิลปินมองว่างานใบนี้เป็นแค่แผ่นโลหะกลม เป็นการแสดงออกที่เรียบง่าย สะอาดซื่อ

ในขณะที่งานอีกใบหนึ่งปิกัสโซออกแบบลวดลายจากขอบนอก ใช้ลักษณะเฉพาะของงานที่มีขอบรอบนอกสร้างความลึกโดยมีวงกลมของพื้นที่งานอยู่ภายใน ลวดลายภายนอกเป็นวงกลมมีรัศมีแบบพระอาทิตย์สลับกับลายเรขาคณิตทางตั้งคล้ายกิ่งไม้ ส่วนลายภายในเป็นรูปบุคคลหรือเทพที่ส่วนหัวใกล้เคียงกับรูปร่างกลมพระอาทิตย์ภายนอก รูปบุคคลเต็มตัวนี้นั่งบนหลังสัตว์พาหนะคล้ายม้า หันหน้ามาทางขวามือของงาน ลวดลายมีส่วนบนกับส่วนล่างอย่างชัดเจน ต่างกับลวดลายรอบนอกที่หมุนรอบ ไม่มีบนล่าง ลายเส้นที่เรียบง่ายแต่คุณนูนแบบมีรายละเอียดเต็มแผ่นโลหะงาน



ภาพที่ 5 ผลงานชื่อ "Complete Set of 24 Silver Plates" ค.ศ. 1955-1956
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25-42 เซนติเมตร
ที่มา : (Hedonist Gallery, 2024)



ภาพที่ 6 ผลงานชื่อ "Complete Set of 24 Silver Plates" ค.ศ. 1955-1956
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25-42 เซนติเมตร
ที่มา : (Hedonist Gallery, 2024)

1.2 ศึกษาผลงานชื่อ “จินตภาพ” เทคนิคสื่อผสม พ.ศ. 2559 โดย วิโชค มุกดามณี

วิโชค มุกดามณี (พ.ศ.2496 ถึง 2563) ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (สื่อผสม) ใช้วัสดุประเภทโลหะ อะลูมิเนียม ผ้า พลาสติก เชือกทอพลาสติก เซรามิก สร้างสรรค์ผลงานแนวสื่อประสมบางชิ้นถูกพัฒนาจนมีลักษณะเป็นผลงานสามมิติและผลงาน เชิงจัดวาง ประเด็น เนื้อหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจากสังคมอุตสาหกรรม และ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการทำงาน และพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่องจากรูปร่างและเรื่องราวของมนุษย์ จากนั้นจึงนำเรื่องราวชีวิตมนุษย์ ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความเจริญทางด้านวัตถุและสภาวะการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาการสร้างสรรค์ โดยแสดงออกสู่รูปแบบศิลปะแนวสื่อผสม

ผลงานที่ใช้เทคนิคการดุนโลหะที่เห็นได้ชัดเจน เช่น “จินตภาพ” ในผลงานขนาดค่อนข้างใหญ่นี้ศิลปินบุและดุนแผ่นโลหะ รวมถึงเจาะรูด้วย เมื่อมองภาพรวมจะเห็นเป็นเหมือนภาพดอกไม้ขนาดใหญ่ลอยอยู่กลางภาพ แต่ไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าเป็นดอกไม้อะไรเนื่องจากมีลักษณะกึ่งเป็นนามธรรม บริเวณกลางดอกเป็นการดุนจากด้านหลังจนดูขึ้นมาในขณะที่เส้นรอบรูปถูกกดลงไป นอกจากนี้ยังมีการขีดขีดให้ผลลัพธ์คล้ายการวาดลายเส้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ศิลปินระบายสีลงไปในแผ่นโลหะจากนั้นใช้อุปกรณ์ลักษณะเดียวกับหวีชูดลงไปบนสีเปิดให้เห็นแผ่นโลหะด้านล่าง เทคนิคนี้แสดงให้เห็นถึงฝีมือขั้นสูงของการแสดงออกด้วยการวาดเส้นอันเฉียบพลันผสมผสานไปกับการใช้สมาธิกับความอดทนในการทำงานกับแผ่นโลหะที่ค่อนข้างยากกว่าการวาดลายเส้นปกติบนกระดาษหรือบนพื้นผ้าใบ



ภาพที่ 7 ชื่อผลงาน จินตภาพ โดย วิโชค มุกดามณี เทคนิคสื่อผสม, ขนาด 124 x 152 เซนติเมตร
ที่มา : (ณรงค์ วสิษฐ์ องค์กร, 2564)

1.3 ศึกษาผลงานชื่อ “เมืองกรุง” เทคนิคสีผสม พ.ศ. 2553 โดย เดชา วราขุน

เดชา วราขุน (พ.ศ.2488 ถึงปัจจุบัน) ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์และสีผสม) ชื่อผลงาน เมืองกรุง เทคนิค : สีผสม ขนาด : 250×500 ซม. ปีที่สร้างสรรค์ พ.ศ. 2553 ถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับความเจริญทางวัตถุ เพราะสิ่งแวดล้อมในเมืองเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างตึกอาคารอันเป็นสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ รูปทรงที่ใช้ในผลงานจึงเป็นรูปทรงเรขาคณิต และวัสดุที่เป็นโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลืองและพื้นช่องว่างสีดำ รวมทั้งพื้นที่ว่างผืนใหญ่ด้านบนที่มีจุดเล็กๆครอบคลุมพื้นที่เป็นเหมือนความมืดที่ปรุงแต่งให้รูปทรงโลหะเกิดความงดงามตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

ผลงานของเดชา วราขุน ใช้แผ่นโลหะห้าชิ้นเคลือบสีหลากหลาย โดยเปิดพื้นที่โลหะขัดมันไว้เพื่อแสดงออกถึงความเจริญทางวัตถุของเมืองกรุงตามแนวคิดของศิลปิน วิธีการจัดองค์ประกอบภาพที่ค่อนข้างกล้าหาญ จัดให้ด้านบนของแผ่นโลหะทั้งสี่เป็นแถบสีดำยาวต่อเนื่องกัน ถ้าอ่านว่าเป็นท้องฟ้ายามค่ำคืน ด้านล่างของภาพก็คือตึกสูงที่เบียดเสียดกันอยู่ในเมือง แถบสีส้มและเหลืองที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตและกิ่งเรขาคณิตที่แทรกตัวอยู่ตามแนวดิ่งและแนวนอนทำงานร่วมกับความมันวาวของโลหะ มีการใช้เทคนิคดอกลูกให้แผ่นโลหะเกิดเส้นลายจุดแทรก รูปทรงขึ้นมาระหว่างแถบสี เห็นศักยภาพของการใช้โลหะมันวาวอย่างชัดเจน



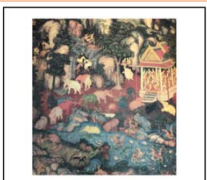
ภาพที่ 8 ชื่อผลงาน เมืองกรุง เทคนิคสีผสม ขนาด 250×500 เซนติเมตร พ.ศ. 2553
ที่มา : (MOCA Museum of Contemporary Art, 2553)

สรุปผลการศึกษา สำหรับในงานศิลปกรรมร่วมสมัยที่ได้รวบรวมข้อมูลการสร้างสรรคจากศิลปินทั้ง 3 ท่านพบว่าศิลปินใช้วัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ทั้งในกรณีที่ศิลปินไม่ได้ใช้สีเคลือบลงไปในโลหะ เช่น งานของปิกัสโซ งานจะแสดงตัวตนออกมาผ่านภาพลายเส้นที่เรียบง่ายและซับซ้อน ในขณะที่ศิลปินไทยสนใจนำแผ่นโลหะมาเคลือบสีในบางบริเวณและปล่อยให้พื้นโลหะทำงานตามลักษณะพื้นฐานในบางบริเวณ ศิลปินทั้งหมดอาศัยศักยภาพในการแสดงออกของแผ่นโลหะหลายประเภทจากทั้งการดูนูนจากด้านหลัง การกดลงไปจากด้านหน้า การเจาะ การขูดให้เกิดร่องรอย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการผสมผสานเทคนิคจากการวาดลายเส้นเป็นสื่อหลักที่ทำงานร่วมกันด้วย ทั้งนี้เห็นได้ชัดว่าเทคนิคที่เป็นงานศิลปะหัตถกรรมขั้นสูงในอดีตสามารถตอบรับเนื้อหาสมัยใหม่ ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงแสดงสภาวะทางจิตใจของศิลปินผ่านการวาดลายเส้นที่ฉับไว ผสมผสานไปกับเทคนิคที่ใช้ระยะเวลาอันยาวนานไปพร้อมๆ กัน

2) การตั้งคำถามและตีความวิธีการเล่าเรื่องผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศนเทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร

การวิเคราะห์ผลงานภาพร่างซึ่งเลือกขยายผลงานและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากจินตนาการ ความคิด การตั้งคำถามและการตีความจากผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งในผลงานชุดนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศนเทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุวรรณา

รามราชวรวิหารเพื่อให้ผลงานแสดงออกซึ่งจินตภาพในการสร้างสรรค์ ดังนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในวิธีการเล่าเรื่องทางจิตรกรรมไทยด้วย โดยเน้นมุมมองร่วมสมัย การวาดเส้น การสลายรูปทรง การตัดทอนโครงสร้างองค์ประกอบทางศิลปะ และภาพสัตว์หิมพานต์ รูปทรงตามธรรมชาติ รูปทรงสถาปัตยกรรมจากการตีความจิตรกรรมไทยแนวประเพณีที่สนใจ โดยเพิ่มเติมจินตนาการส่วนตัวอย่างเรียบง่าย เพื่อบอกเล่าประสบการณ์และชีวิตของผู้สร้างสรรค์ตามแนวทางการเล่าเรื่องของจิตรกรรมไทยซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ปรากฏในภาพร่างดังนี้

ลำดับ	ลักษณะภาพร่าง	ที่มาของแรงบันดาลใจ	วิเคราะห์	การนำไปใช้
1		 จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดคงคาราม ภาพพุทธประวัติตอนพระ พุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข ภายหลังจากที่ทรงตรัสรู้ = พญานาค + ความสงบ + ศูนย์กลางจิตใจ	✓
2		 จิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศนเทพวราราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศนเทพวราราม = ช้างทรงคู่ + อุดมคติ + ชีวิตที่งดงาม	✓
3		 จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดคงคาราม = ผุ้งน้ำ + วิหารแห่งจิต + ศูนย์รวมจิตใจ	✓
4		 จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์	บันไดพญานาคพระพุทเจ้าเสด็จลงจากดาวดึง จิตร กรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ = พญานาค + ปกปักษ์รักษา + วิหารแห่งศูนย์รวมจิตใจ	✓

5		 จิตรกรรมฝาผนังสุพรรณาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดสุพรรณาราม วรวิหาร = วิหารแห่งจิต + ศูนย์รวมแห่งจิต + ความ สงบ	✓
---	---	---	--	---

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 1 การแสดงออกของรูปทรง สัญลักษณ์ รวมถึงที่มาและแรงบันดาลใจในส่วนของสัตว์หิมพานต์ พญานาคคู่ที่ปรากฏอยู่ในภาพนั้นได้รับแรงบันดาลใจมาจากจิตรกรรมฝาผนังในหลาย ตอนของพุทธประวัติซึ่งจะเห็นพญานาคที่เป็นมโนทัศน์แห่งความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการสำรวจองค์ประกอบภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยศึกษาภาพเหล่านี้จากวัดคงคาราม ซึ่งมีลักษณะความสนุกสนานและทรงคุณค่า บางส่วนมีการแบ่งพื้นที่ของแม่น้ำ พื้นดิน ภูเขา โขดหิน ต้นไม้ ด้วยเส้นเส้นทแยงที่มีความอิสระ และมีลักษณะเป็นเส้นคลื่นต่อกันยาว ๆ บางส่วนเป็นเส้นลักษณะกลมมน จึงหยิบยืมลักษณะองค์ประกอบบางส่วนมาตัดทอน และเพิ่มเติมจินตนาการส่วนตัวลงไปในงานนี้โดยมีวิหารแห่งศูนย์รวมจิตใจลอยอยู่เหนือสรรพสิ่ง

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 2 ใช้สัญลักษณ์ของช้างคู่ที่ปรากฏอยู่ในภาพแสดงให้เห็นความสมดุลของการจัดวางองค์ประกอบจากรูปแบบจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศน์เทพวราราม ด้วยความประทับใจในลักษณะของสัตว์หิมพานต์ชั้นสูงที่เขียนขึ้นจากอุดมคติ และกลุ่มฝูงสัตว์หลายประเภทมาอยู่ร่วมกันในภาพ แสดงถึงความสุขความอบอุ่นของมวลชีวิต การวาดเส้นแบบเรียบง่ายด้วยเส้นสายแบนๆในระนาบสองมิติตามแบบไทยประเพณีของภาพช้างกับกิริยาที่แสดงถึงจินตนาการ และขุมวิหารที่ลอยอยู่เหนือขึ้นไปนั้นเป็นส่วนที่เชื่อมโยงเรื่องราวของแนวคิดที่สื่อถึงชีวิตและความสงบของจิตใจเป็นศูนย์กลางของมโนภาพที่เกิดขึ้น

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 3 ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ชั้นสูงที่เขียนขึ้นจากอุดมคติ ผู้สร้างสรรค์เลือกม้าทรง ซึ่งประดับประดาเครื่องทรงและดอกไม้มาพรรณ ซึ่งประกอบด้วยสัตว์น้อยใหญ่แวดล้อมม้าทรงอย่างเรียบง่าย และเปิดพื้นที่ว่างให้มีความเชื่อมโยงกลุ่มภาพสัตว์ที่ใช้แทนความหมายของชีวิตไปยังองค์ประกอบหนึ่ง และเปิดองค์ประกอบให้มีการถ่ายเทของภาพดอกไม้เล็กๆอย่างเคลื่อนไหว สลับกับลายละเอียดของทศนชาติต่าง ๆ ทำให้เห็นมิติที่มีความซับซ้อน โดยมุ่งหวังจะปรากฏจินตภาพใหม่ que แสดงรายละเอียดของความงามเล็กๆในเทคนิคนี้

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 4 เลือกใช้รูปทรงสัญลักษณ์ภาพสัตว์หิมพานต์หลายประเภท กล่าวคือภาพพญานาคมีปีกกิริยาดัดทอนให้เกิดเป็นรูปลักษณะใหม่ที่พิเศษกว่าบริวารสัตว์โดยทั่วไป กำลังชูช่อดอกบัวในตำแหน่งกลางภาพ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาและความสงบ โดยจัดองค์ประกอบให้อยู่ในสถานะของเทพที่ปกปักรักษาวิหารแห่งจิตใจที่ลอยอยู่เหนือสุดของภาพ ซึ่งแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดภาพบันไดพญานาคขณะพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ จิตรกรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และนำรูปแบบมาจัดวางองค์ประกอบใหม่ การคลี่คลายรูปทรงเพื่อการสร้างสรรค์ที่แสดงจินตภาพใหม่อย่างลงตัว

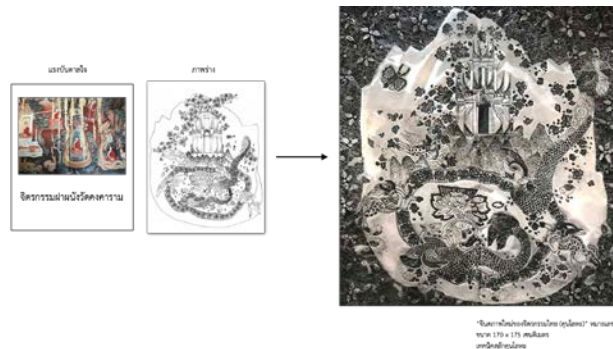
ภาพร่างที่ขึ้นที่ 5 ความโดดเด่นในชิ้นนี้คือวิหารสามหลังที่สะท้อนเนื้อหาและนัยยะแห่งพุทธปรัชญาที่อิงกับมิติแห่งศูนย์รวมจิตใจไว้ให้ไม่เสื่อมสลายในยุคสมัยแห่งความเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน ภายนอกวิหารมีสัตว์ป่าตามธรรมชาติมากมายอยู่ร่วมกัน แสดงให้เห็นความรัก ความอบอุ่น และการขยายขอบเขตจินตนาการ การจัดองค์ประกอบในงานก่อให้เกิดจังหวะเหลื่อมล้ำกัน เพื่อช่วยลดความกระด้างของเส้นแนวตั้งและเส้นแนวนอนที่เชื่อมโยงกับวิหาร แม้จะไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงตามที่เห็นในธรรมชาติ แต่ก็ช่วยให้เกิดมิติที่ทับซ้อน การได้รับ

แรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย วัดสุพรรณารามราชวรวิหาร สมุดภาพไตรภูมิ สามารถสะท้อนความเป็นศูนย์รวมจิตใจและความสงบได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการศึกษาคำถามและตีความวิธีการเล่าเรื่องผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุพรรณารามราชวรวิหาร สามารถแสดงออกซึ่งจินตภาพในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้ เพื่อทำความเข้าใจที่มาของจิตรกรรมฝาผนัง หน้าที่แบบแผนการวาด โดยอาศัยการวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังว่าสามารถแสดงมิติของการนำเสนอภาพ และการขับเน้นเรื่องราว องค์ประกอบศิลป์ในแบบศิลปะร่วมสมัยได้หรือไม่ ทั้งนี้ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ของภาพที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาและความสงบ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับแนวความคิดและการศึกษาความหมายในภาพจิตรกรรมแบบไทยประเพณีที่สำคัญ

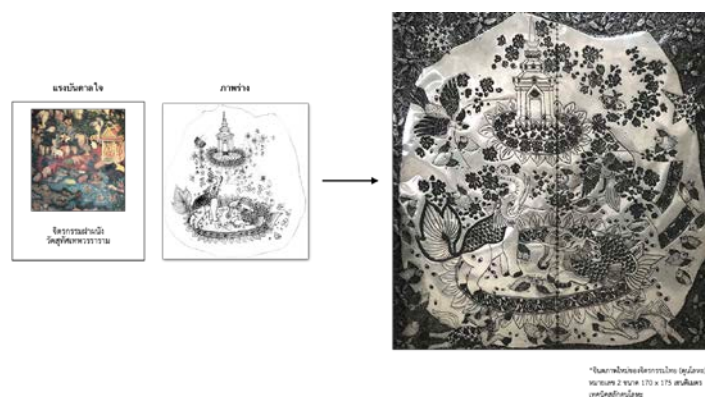
3) ผลงานสร้างสรรค์ชุด “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)”

จากการวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถเข้าใจและเข้าสู่กระบวนการวิจัยและลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สมบูรณ์ จำนวน 5 ผลงานดังนี้



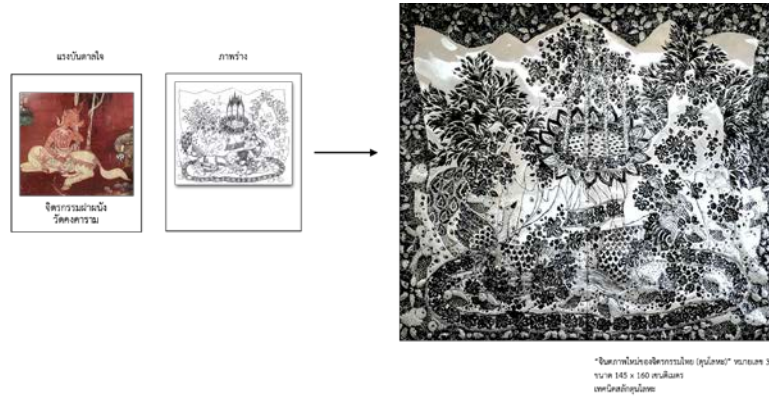
ภาพที่ 9 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 1
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 1 ผู้วิจัยการตีความประเด็นทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากจุดยืนของศิลปินไทยและการสืบทอดลักษณะบางประการของจิตรกรรมไทยรูปทรงแบบประเพณีเพื่อนำเสนอประเด็นใหม่ร่วมสมัยจากจุดยืนที่บริสุทธิ์ เห็นคุณค่าของธรรมชาติทั้งในโลกจริงและในโลกอุดมคติ จากชิ้นที่ 1 ยังไม่พบเทคนิคการเพิ่มรายละเอียดระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกกรอบเฟรมมากนัก ทำให้เห็นพื้นที่เชิงลบเด่นชัดขึ้นมากเป็นบริเวณกว้าง



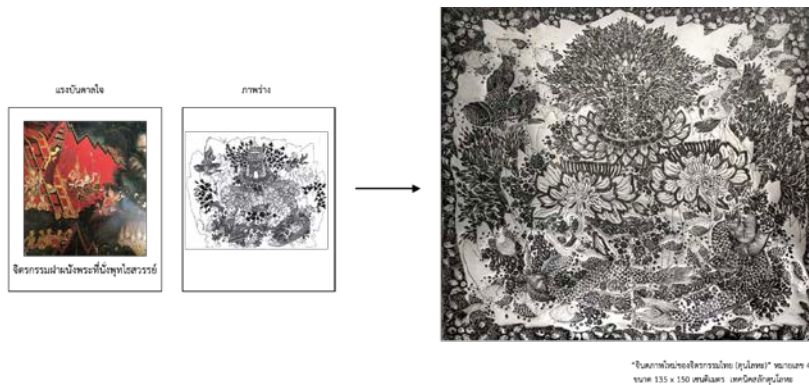
ภาพที่ 10 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

การสร้างงานชิ้นที่ 2 ใช้วิธีการนำเสนอที่เน้นให้ความสำคัญขององค์ประกอบที่สมบูรณ์ และมีพัฒนาการไปจากชิ้นก่อนๆ ตรงที่เริ่มมีการจัดการโครงสร้างของภาพที่เป็นระเบียบ เพื่อให้สัมพันธ์ไปกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ



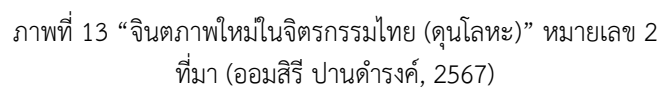
ภาพที่ 11 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 3 มีทิศทางของการสร้างสรรค์ผลงานที่ดำเนินไปอย่างเป็นลำดับขั้น จากการค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีความสัมพันธ์ของมิติระหว่างพื้นที่ว่างภายในและภายนอกที่ส่งอิทธิพลมาสู่ตัวงาน การกลดลดลายลงไปบนพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ในทางหนึ่งเกิดผลของพื้นที่ที่ลอยขึ้นมา มีลักษณะเป็นพื้นที่เชิงลบของภาพ ดังเช่นพื้นที่สีขาวในผลงานชิ้นนี้ ในส่วนของการดุนนูนจากด้านหลังเกิดผลลดทอนที่ลอยขึ้น ให้ผลลัพธ์แตกต่างจากการกลดกลองและสังเกตได้ว่าในส่วนของพื้นที่สีขาวจะลดน้อยลงเรื่อย ๆ



ภาพที่ 12 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 4 ให้ความสำคัญกับการทำงานของเส้นและรูปทรงที่มีความอิสระ ขึ้นส่วนประกอบของรูปทรงที่มาจากสัตว์หิมพานต์และธรรมชาติ เส้นที่แสดงความรู้สึกอิสระ กระบวนการทำงานนั้นต้องจดจ่ออยู่กับการร่างเส้นลดทอน ทั้งเส้นที่มีขนาดเล็กทึบ โปร่ง และเส้นที่มีขนาดใหญ่มีช่องว่างที่กว้างโปร่งบ้าง และทึบบ้าง โดยให้ความสำคัญกับตัวกระบวนการเพื่อให้เกิดทิศทางของเส้นภายในที่สามารถสลายรูปร่างรูปทรงกรอบภายนอก ซึ่งส่งผลให้เกิดจินตนาการ เกิดความคิดใหม่ๆ จากมิติที่ซับซ้อน



สรุปการใช้แผ่นโลหะอลูมิเนียมเป็นจุดเด่นของผลงานชุดนี้ ทั้งนี้เทคนิคที่ปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานถูกรื้อฟื้นกลับมาโดยอาศัยรูปทรงและลวดลายแบบจิตรกรรมประเพณีไทย เทคนิคที่ใช้เป็นการทำงานจากทั้งด้านหน้าและด้านหลังของแผ่นอลูมิเนียมส่งผลให้มีลายเส้นที่ถูกกดลงไปเป็นร่องลึกกับลายเส้นที่ถูกดันขึ้นมาเป็นรอยนูน ให้ผลกับแสงที่แตกต่างกัน การดัดนูนในรูปทรงขนาดใหญ่เพื่อสร้างผลลัพธ์ของพื้นที่ในองค์ประกอบภาพ เกิดผลลัพธ์แบบพื้นที่ว่างเชิงบวกและพื้นที่ว่างเชิงลบ ซึ่งพื้นที่ว่างเชิงลบที่ทำงานกับรูปทรงต่างๆ ก่อให้เกิดมิติलगงตาซ้อนชั้น เกิดความหมายของการมีโลกหรือจักรวาลซ้อนหลายชั้นในงานชิ้นเดียว ผลลัพธ์แบบนี้อาจจะเกิดได้ในจิตรกรรมเช่นกัน แต่ด้วยการที่พื้นที่ว่างเชิงลบนี้นักดุนนูนขึ้นมาทำให้เกิดรสชาติใหม่ที่จิตรกรรมหรือภาพลายเส้นสองมิติแบบปกติทำไม่ได้

ร่องรอย หมายถึง ผลลัพธ์ที่หลงเหลือไว้เป็นหลักฐานหรือสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำบนที่พื้นของผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นวิธีการประเภทหนึ่งของการบันทึก การเก็บข้อมูลจากกระบวนการทางศิลปะ หรือผลของกระบวนการที่แสดงออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

งานวาดเส้นสร้างสรรค์สำหรับงานเชิงทดลองบนวัสดุโลหะเพื่อให้มีประสิทธิภาพผู้สร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้หลายเทคนิค เช่น วาดเส้นจากวัสดุธรรมชาติ การทดลองวาดเส้นจากเทคนิคภาพพิมพ์โลหะตลอดจนการบันทึกเรื่องราวของเส้นและความหมาย เป็นต้น การหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ของการวาดเส้น โดยอิทธิพล ตั้งโฉลกดังนี้

- ใช้เส้นเป็นทัศนธาตุหลักแห่งการสร้างสรรค์
- ค้นคว้าทดลองหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการใช้เส้นสร้างสรรค์
- ศึกษาเส้นสายในธรรมชาติ เช่น ดอกไม้แห่ง ใบไม้แห่ง ทิวทัศน์ และสิ่งแวดล้อม
- วาดเส้นด้วยใจ กึ่งสำนึกหรือไร้สำนึก โดยการวาดอย่างรวดเร็วและฉับพลัน
- ทำงานวาดเส้นด้วยมือและจิตใจ โดยกำหนดโจทย์ขึ้นเอง
- ทดลองค้นคว้ากระบวนการทางเทคนิคใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนหรือไม่ได้ทำมานานแล้ว โดย

เอามาสวมกับเทคนิคใหม่

ซึ่งศิลปินส่วนใหญ่จะใช้ภาพร่างเป็นวิธีคิดออกมาเป็นภาษาภาพโดยตรง ปกติศิลปินทุกคนก็เป็นเช่นเดียวกับคนทั่วไปที่คิดเป็นภาษาถ้อยคำ เพื่อการสื่อสารความคิดต่อกันได้ ในทางทัศนศิลป์ก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะผลงานที่เป็นภาษาแห่งความงามและเป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2560: 15) และเมื่อได้ผลงานจำนวนหนึ่งจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินผล จากการทดลองกระบวนการทางเทคนิคใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนหรือไม่ได้ทำมานานแล้ว โดยเอามาสวมกับเทคนิคใหม่ พบว่าเป็นสื่อที่ตอบสนองต่อการแสดงออก และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ในการมุ่งสู่เนื้อหาของสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอรูปทรงที่บอกเล่าธรรมชาติและชีวิตของผู้สร้างสรรค์อันเป็นศูนย์กลางของจิตใจตนเอง

1. เทคนิคการสร้างรูปที่มีลักษณะแบบภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดันขึ้นขึ้นทำให้ลายเส้นมีเส้นหักกว่าปกติ แสดงออกซึ่งเนื้อหาเรื่องธรรมชาติและสวยงามได้ดี การวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถสร้างมิติที่ซับซ้อนได้มากกว่าการวาดเส้นด้วยดินสอหรือปากกาแบบมาตรฐานสะท้อนมุมมองร่วมสมัยในเทคนิคศิลปะไทยประเพณี การแสดงออกของร่องรอยและพื้นผิวในเทคนิคบุณ กด จาร ขุด ชิด จากเหล็กแหลมที่ไม่เพียงเป็นแค่เป็นปรากฏการณ์ทางความงามในแบบอุดมคติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก เรื่องราว และแสดงความหมายซึ่งถูกซ่อนอยู่ภายใต้ เส้น น้ำหนัก รูปร่างรูปทรง และพื้นผิว ลึก ชุน

5) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงาน บุณโลหะในฐานะศิลปะร่วมสมัย

การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มม.นั้น เมื่อกดจุดและลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัด กลายเป็นลักษณะเด่นของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้นี้ยังมีการพัฒนาการจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย

แนวคิดของพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบนั้นเป็นพื้นฐานของงานจิตรกรรมทุกประเภท(รวมถึงประติมากรรมและสถาปัตยกรรมในบางกรณีด้วย) ดังที่กล่าวว่า

ในหนังสือ Art Fundamentals: Theory and Practice: 12th Edition ระบุว่า “It is important for beginner artists (as well as those learning to appreciate art) to pay attention to, and consider the effects of, negative areas. Without the proper and sensitive use of negative areas, a picture may seem boring, overcrowded, busy, and / or confusing Traditionally, the figure and foreground position were considered positive, while the background areas were considered negative. The term figure probably came from the human form, which was used as a major subject in artwork and implied a spatial relationship, with the figure occupying the position in front of the remaining background.”

เป็นเรื่องสำคัญสำหรับศิลปินในขั้นเริ่มต้น (รวมไปถึงคนที่กำลังศึกษาการวิจัยงานศิลปะ) ที่จะต้องให้ความใส่ใจรวมถึงพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากพื้นที่เชิงลบ โดยปราศจากการใช้พื้นที่เชิงลบอย่างเหมาะสมและระมัดระวัง ภาพอาจจะดูน่าเบื่อ อึดอัด รุนแรงและหรือสับสน ตามประเพณีแล้ว ตัวรูปและสิ่งที่อยู่ฉากหน้าจะถูกพิจารณาว่าเป็นพื้นที่เชิงบวกในขณะที่บริเวณฉากหลังจะเป็นเชิงลบ คำว่าตัวรูป (figure) อาจจะมาจากรูปทรง

บุคคลซึ่งถูกใช้เป็นหัวข้อหลักในงานศิลปะและมีนัยถึงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่โดยที่มีตัวรูปอยู่ที่ตำแหน่งด้านหน้าของฉากหลังที่เหลือ (Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, 2012 : 30)



ภาพที่ 14 ภาพ A , B และ C แสดงภาพของ Paul Gauguin, Girl with a Fan, 1902. Oil on canvas.

ที่มา: (Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, 2012 : 31)

ตัวอย่างภาพในรูป A แสดงถึงรูปร่างเชิงบวกที่ได้รับการปรับปรุงโดยการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับพื้นที่เชิงลบหรือพื้นที่ที่โดยรอบ ในขณะที่รูป B พื้นที่สีดำบ่งบอกถึงรูปร่างที่เป็นเชิงลบและพื้นที่สีขาวกำหนดตำแหน่งของภาพที่เป็นเชิงบวก

ตัวอย่างภาพในรูป C บ่งบอกลักษณะพื้นที่ที่ได้รับการระบายสีดำและบางพื้นที่ไม่ได้ถูกระบายสี ทำให้เกิดมุมมองที่แปลกใหม่ บางครั้งเหมือนการลงมิติกับสายตาผู้ชม จึงทำให้ในขณะเดียวกันพื้นที่สีดำเป็นพื้นที่เชิงบวกเนื่องจากสามารถมองเห็นเป็นรูปได้แม้ว่าหลังจากการพิจารณาดังกล่าวแล้วอาจจะแสดงผลการมองเห็นในทางกลับกัน

ชูลูด นิ่มเสมอ กล่าวว่า “พื้นที่ว่างเชิงบวกคือ ที่ว่างที่มีการกำหนดขอบเขตให้เป็นรูปทรง ส่วนพื้นที่ว่างเชิงลบ คือ ที่ว่างที่เหลืออยู่รอบ ๆ ที่ว่างเชิงบวก” ซึ่งก็เป็นทัศนะเดียวกันว่าพื้นที่สองประเภททำงานร่วมกัน (ชูลูด นิ่มเสมอ, 2557: 125)

สรุปจากตัวอย่างภาพดังกล่าวระนาบภาพเป็นการทำงานร่วมกันของพื้นที่เชิงบวกและพื้นที่เชิงลบโดยสัดส่วนของพื้นที่ทั้งสองมากหรือน้อยจะเป็นตัวกำหนดว่าภาพนั้นสื่อสารอย่างไรและประสบความสำเร็จในฐานะภาพขนาดไหน

“การสร้างรูป และ การสร้างพื้นที่” การค้นคว้าข้อมูลทำให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคของการกด จด จาร ที่ช่างไทยโบราณปฏิบัติกันมา ส่วนการค้นคว้าเพิ่มเติมไปยังเทคนิคการดุนนูนซึ่งศิลปะไทยทำไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การดุนนูนบนพื้นที่โลหะขนาดใหญ่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างเชิงลบซึ่งเทียบเคียงได้กับพื้นที่ถมสีแดงชาดในกรอบสีเทาที่จิตรกรรมไทยสร้างอย่างสม่ำเสมอแต่งานโลหะยังไม่ค่อยปรากฏ” ทั้งนี้กระทั้งงานศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยที่บทวนในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ก็ไม่ได้สร้างพื้นที่เชิงลบด้วยการดุนนูนจากด้านหลังลักษณะเด่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในประเด็นที่ประสบความสำเร็จและเป็นองค์ความรู้ที่สามารถส่งต่อให้กับการสร้างสรรค์อื่นได้

การทำงานบนโลหะอันเป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียรพยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกโสดหนึ่ง

สรุปจากการวิจัยสร้างสรรค์ที่กล่าวมา เห็นได้ว่าเทคนิคแบบประเพณีที่ถูกสืบทอดมาในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยสามารถนำกลับมาใช้ได้หากมีกระบวนการการทำงานที่ละเอียด แสวงหาวิธีการแสดงออกและเนื้อหาสอดคล้องกับเทคนิค งานวิจัยนี้สามารถเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยโดยอาศัยเทคนิคประเพณีอื่นๆ ในอนาคตได้อีกด้วย

ผลการวิจัย

การศึกษาผลงานศิลปกรรมเทคนิคการบุณโลหะและศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัยต้องการนำเสนอการแสดงร่องรอยพื้นผิวจากการกด จาร ขูด ขีดของเหล็กแหลมที่สามารถแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. เทคนิคการสร้างรูปที่มีลักษณะแบนภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดุนขึ้นทำให้ลายเส้นมีเส้นหักว่าปกติ แสดงออกซึ่งเนื้อหาเรื่องธรรมชาติและความสะดวกสบายได้ดี
2. การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มิลลิเมตร นั้น เมื่อกดจุดและลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัดกลายเป็นลักษณะเด่นของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้นี้ยังมีพัฒนาการจากชิ้นที่ 1 ถึงชิ้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย
3. การทำงานบนโลหะอันเป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียรพยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกสักระยะหนึ่ง

จากการทดลองวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถเข้าใจและเข้าสู่กระบวนการคิดผ่านจินตนาการ และลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สมบูรณ์ดังนี้

หัวข้อ	แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	แนวทางวิเคราะห์	สรุป
1	1) การศึกษาวรรณกรรม 1.1 เอกสารข้อมูลที่ได้จากการสลัก คูนโลหะ 1.2 งานหัตถกรรมเครื่องเงินใน ประเทศไทย	1) ศึกษารูปแบบการสลักคูนโลหะ 2) นำเทคนิคโบราณ การสลักคูนบนแผ่นโลหะ 3) ทดลอง กด ขูด ขีด จาร ฉลุ บนแผ่น อะลูมิเนียมที่มีความหนา บาง แตกต่างกันไป	เก็บบันทึก รวบรวมภาพข้อมูลอัตลักษณ์ ของเครื่องเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็น ฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาสู่รูปแบบ ศิลปะไทยร่วมสมัยแนวคิดรูปแบบและ สุนทรียภาพจนเกิดการพัฒนาแต่คุณค่าทาง ความงามยังคงสืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม
2	2) แนวคิดหรือทฤษฎี 2.1 การวาดเส้นเพื่อการถ่ายทอด ความคิดจินตนาการออกมาเป็นภาพ เบื้องต้น 2.2 เอกสารข้อมูลที่ได้จากจินตภาพใน งานศิลปะ 2.3 พื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงาน ศิลปะ (Positive Areas and Negative Areas)	1) ใช้ประสบการณ์จากการรู้หลายเทคนิค เช่น วาดเส้นจากวัสดุธรรมชาติ การทดลองวาดเส้นจาก เทคนิคภาพพิมพ์โลหะตลอดจนการบันทึกเรื่องราว ของเส้นและความหมาย 2) ศึกษาเรื่องจินตนาการที่แสดงให้เห็นถึง จินตภาพใหม่ 3) ขวนให้ผู้ชมเข้ามาฟังพิจารณารายละเอียดและ ร่องรอยของพื้นที่ว่าง	1) เมื่อได้ผลงานจำนวนหนึ่งจึงนำมา วิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินผล 2) ศิลปะที่สร้างสรรค์ด้วยตัวอักษรและภาษา หรือภาพต่างๆมีพื้นฐานของการสร้างจินต ภาพขึ้นในใจด้วยกันทั้งสิ้น 3) การลงมือปฏิบัติกับสายตาคือเพื่อสื่อสาร ความหมายเชิงสัมพันธ์กับพื้นที่ในงานศิลปะ
3	3) ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง 3.1 รูปแบบ 3.2 วัสดุ 3.3 เทคนิค 3.4 วิธีการ 3.5 อัตลักษณ์	1) ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับลายเส้นที่เรียบง่ายแต่ดุนบน แบบมีรายละเอียด 2) ศึกษาแผ่นโลหะมาเคลือบสีในบางบริเวณ และปล่อยให้พื้นโลหะทำงาน 3) การใช้วัสดุแทนค่าความหมายของเทคโนโลยี และความทันสมัย	เห็นได้ชัดว่าเทคนิคที่เป็นงานศิลปะหัตถกรรม ขั้นสูงในอดีตสามารถดัดแปลงให้ทันสมัยใหม่ ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงแสดง สภาวะทางจิตใจของศิลปินผ่านการวาด ลายเส้นที่ผสมผสานไปกับเทคนิคที่ใช้ ระยะเวลาอันยาวนานไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 15 สรุปการวิเคราะห์การวิจัยผลงานวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะ
ที่มา (อมลสิริ ปานดำรง, 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยตามที่บ่งบอกว่าการสร้างสรรค์ใหม่ครั้งนี้วางรากฐานอยู่บนเทคนิคการกด จดจาร ดุนโลหะ ซึ่งมีลักษณะเป็นการทดลองสร้างสรรค์ด้วย เนื่องจากเทคนิคนี้แม้จะเป็นพื้นฐานของศิลปกรรมไทยมาแต่อดีต แต่ไม่ได้ถูกนำมาสร้างสรรค์ต่อในศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย ทั้งนี้อาจจะเพราะกระบวนการสร้างงานค่อนข้างยาก นอกจากนี้ความรู้บางประการกับเครื่องมือและอุปกรณ์ก็สูญหายไป ต้องการรวบรวมเอกสารเพื่อสร้างฐานความรู้ เหล่านี้กลับมารวมถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อให้องค์ความรู้ครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้แต่แรกเมื่อตั้งโครงการวิจัย คาดหมายว่าจะศึกษาค้นคว้าแต่เทคนิค “การสร้างรูป และ การสร้างพื้นที่” การค้นคว้าข้อมูลทำให้เกิดองค์ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคของการกด จด จาร ที่ช่างไทยโบราณปฏิบัติกันมา ส่วนการค้นคว้าเพิ่มเติมไปยังเทคนิคการ ดุนนูนซึ่งศิลปะไทยทำไม่มาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การดุนนูนบนพื้นที่โลหะขนาดใหญ่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างเชิงลบซึ่งเทียบเคียงได้กับ พื้นที่ถมสีแดงชาดในกรอบสีเทาที่จิตรกรรมไทยสร้างอย่างสม่ำเสมอแต่งานโลหะยังไม่ค่อยปรากฏ” ทั้งนี้กระทั้ง งานศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยที่บทวนในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ก็ไม่ได้สร้างพื้นที่เชิงลบด้วยการดุนนูนจาก ด้านหลัง ลักษณะเด่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในประเด็นที่ประสบความสำเร็จและเป็นองค์ความรู้ที่สามารถส่งต่อ ให้กับการสร้างสรรค์อื่นได้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2549). *เครื่องทองสมัยอยุธยา*. บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- กรมศิลปากรช่างสิบหมู่. (2549). *ดุนโลหะ*. อัมรินทร์พรินตติ้งแอนดพัลลิซซิง.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2557). *องค์ประกอบศิลป์*. อัมรินทร์พรินตติ้งแอนดพัลลิซซิง.
- ลดาวัลย์ ตาไชยยศ. (2566, 2 ธันวาคม). *งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม*. <https://www.sarakadee.com/2022/07/06/ทำพาน/>
- ณรงค์ วลีพร อิงค์ธเนศ. (2564, 10 มกราคม). *จินตภาพ*. <https://monwic.com/th/2020/06/11/วิโชค-มุกดาภิ-2/>
- ศรัณยู นกแก้ว. (2567, 30 มกราคม). *พิพิธภัณฑ์เครื่องทองที่ดีที่สุดในไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา*. https://www.sarakadeelite.com/arts_and_culture/gold-treasures-of-ayutthaya/
- สารคดี. (2563, 2 ธันวาคม). *งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม*. <https://www.sarakadee.com/2020/03/29/สลาล้านนา/>
- อิทธิพล ตั้งโฉลก. (2560). *วาดเส้นพื้นฐาน วาดเส้นสร้างสรรค์และภาพร่าง*. มีเดียโซน พรินต์ติ้งจำกัด
- MOCA Museum of Contemporary Art. (มกราคม 10, 2553) *เมืองกรุง*. <https://mocabangkok.com/th/profile /เดชา-วราชน/>
- Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, (2012). *Art Fundamentals: Theory and Practice*. McGraw-Hill Education.
- Hedonist Gallery. (January 29, 2024). Pablo Picasso (1955-1956). Complete Set of 24 Silver Plates. <https://www.artsy.net/artwork/pablo-picasso-picasso-complete-set-of-24-silver-plates>